

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครื่องทอโลหะ จากการประยุกต์กระบวนการผลิตงานหัตถกรรมการทอเสื้อจันทบุรี หมู่บ้านเสม็ดงาม จังหวัดจันทบุรี ซึ่งได้ผสมผสานงานหัตถกรรมการทอเสื้อที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ประยุกต์ให้เกิดเป็นเครื่องที่สามารถทอโลหะได้ อีกทั้งยังส่งเสริมและสร้างสรรค์ กระตุ้นให้เกิดกลุ่มใหม่ในชุมชน เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญที่จะได้จากการต่อยอดกระบวนการงานหัตถกรรมทอเสื้อของท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดเป็นผลงานนวัตกรรมใหม่ ต่อยอดเป็นงานผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น งานเครื่องประดับ ของที่ระลึก เป็นต้น (ศันสนีย์ อัจฉนาฝายและคนอื่น ๆ, 2564 : 1) จากผลการวิจัยได้มีการใช้โลหะในการนำมาทดลองทอ 2 ชนิด คือ ทองแดงและทองเหลือง ซึ่งพื้นโลหะที่ได้นั้นมีคุณสมบัติความสวยงามและน้ำหนักที่ใกล้เคียงกัน แต่ทองเหลืองมีความแข็งมากกว่า ทำให้การใช้เส้นที่มีขนาดเล็กทอได้ง่ายกว่า ทองแดงที่มีความนิ่มกว่า หากกระทบพื้แรงเกินไปจะส่งผลให้เส้นโลหะทองแดงหักงอได้ง่ายกว่าเส้นโลหะทองเหลือง พื้นทอโลหะที่ได้จากการทดลองทอ สามารถนำไปใช้ในการผลิตเป็นงานตัวอย่างทั้งงานผลิตภัณฑ์และงานเครื่องประดับ อีกทั้งยังมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ให้มีการพัฒนาต่อยอดการออกแบบผลิตภัณฑ์และงานเครื่องประดับเชิงพาณิชย์เพื่อการจำหน่าย

เครื่องประดับในเชิงพาณิชย์ คือ เครื่องประดับที่ผลิตขึ้นเพื่อการจำหน่ายให้แก่ผู้อื่น สำหรับใช้ตกแต่งร่างกาย เครื่องประดับในกลุ่มนี้ จึงมักสร้างขึ้นจากวัสดุที่มีมูลค่า หรือมีรูปลักษณะที่เป็นที่นิยมในสมัยนั้น ๆ และมักมีการผลิตเป็นจำนวนมาก ในระบบอุตสาหกรรม ที่ทำเป็นการค้า เพื่อให้สามารถจำหน่ายได้มากขึ้น ทั้งนี้ รายละเอียดของการสร้างสรรค์จะแตกต่างไปจากเครื่องประดับในกลุ่มอื่น ๆ เช่น ต้องมีการสำรวจความต้องการของผู้บริโภค ความสนใจต่อรูปแบบ ณ เวลานั้น ๆ หรือแนวโน้มของสมัยนิยมที่มีผลต่อรสนิยม ของผู้บริโภคในแต่ละฤดูกาล ตลอดจนความสะดวกสบายในการสวมใส่ใช้งาน (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, 2564) หากจะนำพื้นทอโลหะมาใช้ในงานเครื่องประดับในเชิงพาณิชย์ จะต้องมีการผสมผสานระหว่างงานหัตถกรรมการทอที่ต้องใช้ฝีมือและเวลาในการผลิต แต่นั่นคือเสน่ห์และคุณค่าที่เป็นเอกลักษณ์ของผลงาน ประกอบเข้ากับตัวเรือนเครื่องประดับที่สามารถผลิตได้ในระบบอุตสาหกรรมได้

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้มีแนวคิดที่จะพัฒนาต่อยอดงานวิจัย โดยการออกแบบเครื่องประดับ จากการประยุกต์ใช้เครื่องทอโลหะ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนา

รูปแบบงานเครื่องประดับในเชิงพาณิชย์ เป็นแนวทางในการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ผู้ประกอบการเครื่องประดับ และบุคคลที่สนใจได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้เครื่องทอโลหะและการออกแบบเครื่องประดับ เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบเครื่องประดับในเชิงพาณิชย์
2. เพื่อออกแบบเครื่องประดับ จากการประยุกต์ใช้เครื่องทอโลหะ เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบเครื่องประดับในเชิงพาณิชย์

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ข้อมูลการประยุกต์ใช้เครื่องทอโลหะ การออกแบบเครื่องประดับ เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบเครื่องประดับในเชิงพาณิชย์
2. ได้เครื่องประดับ จากการประยุกต์ใช้เครื่องทอโลหะ เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบเครื่องประดับในเชิงพาณิชย์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาการประยุกต์ใช้เครื่องทอโลหะ รูปแบบเครื่องประดับที่จะใช้ในการออกแบบและผลิต จากผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตเครื่องประดับ
2. ออกแบบเครื่องประดับในเชิงพาณิชย์ จำนวน 3 ชุด ชุดละ 3 ชิ้น และคัดเลือกโดยผู้บริโภค กลุ่มสตรีวัยทำงาน
3. ผลิตต้นแบบเครื่องประดับในเชิงพาณิชย์ จำนวน 1 ชุด จำนวน 3 ชิ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เครื่องทอโลหะ หมายถึง เครื่องมือที่ได้จากการประยุกต์การทอเสื่อกก และนำมาใช้ทอเส้นโลหะให้เกิดเป็นผืนโลหะ
2. เครื่องประดับในเชิงพาณิชย์ หมายถึง เครื่องประดับที่ได้จากการนำเอาผืนทอโลหะที่เป็นการผลิตในรูปแบบงานหัตถกรรม มาผสมผสมกับการผลิตตัวเรือนในระบบอุตสาหกรรม เพื่อให้สามารถจำหน่ายได้มากขึ้น

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

องค์ประกอบในการออกแบบเครื่องประดับ

ความงามของเครื่องประดับเป็นเรื่องของมุมมองแต่ละคน แต่สิ่งที่นักออกแบบควรจะต้องคำนึงถึงมีอยู่ 3 ประการสำคัญ ดังนี้

1. ความเป็นหน่วยเดียวกัน นักออกแบบควรคำนึงถึงงานเป็นกลุ่มก้อน สัมพันธ์กันทั้งหมด แล้วจึงค่อยแยกพิจารณาเป็นส่วน ๆ เช่น จะออกแบบสร้อยคอ 1 เส้น จะต้องทราบว่า จะมีจี้ประกอบหรือไม่ ต้องคิดให้สัมพันธ์กันทั้งหมดทั้งตัวจี้และสร้อย เป็นต้น
2. ความสมดุล เป็นหลักการขั้นพื้นฐานของการออกแบบทุกประเภท แต่เมื่อกล่าวถึงการออกแบบเครื่องประดับ จะเป็นข้อแรกที่สัมพันธ์กับจุดประสงค์ในเรื่องของความงามเพราะความงามของเครื่องประดับอยู่ที่ความพอดีไม่มากหรือน้อยเกินไป ความสมดุล มีอยู่ 2 แบบ คือ ความสมดุลในลักษณะเท่ากัน เช่น จะออกแบบต่างหูก็ต้องคำนึงถึงความสมดุลที่เท่ากันในภาพรวมเพื่อเวลามองดูจะไม่ทำให้รู้สึกผิดสัดส่วน หรือถ้าออกแบบสร้อยคอ ก็อาจนำเอาหลักการความสมดุลในลักษณะที่ไม่เท่ากันมาใช้ เพราะความสมดุลที่ไม่เท่ากันนี้ หมายถึงการที่ลักษณะของแบบไม่เท่ากัน แต่ทางด้านความรู้สึกเกิดความสมดุลในตัว การใช้องค์ประกอบอื่นเข้ามาช่วย
3. ความสัมพันธ์ทางศิลปะ หมายถึง การวางองค์ประกอบการออกแบบอย่างเหมาะสม เพราะเครื่องประดับมีจุดขายที่ความงามและลักษณะเด่นเฉพาะตัว นักออกแบบจึงต้องออกแบบให้เห็นส่วนดีของงานอย่างชัดเจน เพื่อสร้างความรู้สึกประทับใจให้เกิดแก่ผู้พบเห็น นอกจากจุดดี จุดเด่นแล้ว ความสัมพันธ์ทางศิลปะยังรวมถึงจังหวะและระยะหรือความถี่ห่างในตัวเอง ซึ่งในงานเครื่องประดับ จังหวะในชิ้นงานถือว่ามีความสำคัญ โดยเฉพาะงานเครื่องประดับที่มีลวดลายมาก เช่น งานเครื่องประดับที่ใช้ลายไทย ความงามจะอยู่ที่การใช้ช่องไฟ การวางลายอย่างเหมาะสมลงตัว อีกประการหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึงในการออกแบบให้สัมพันธ์กับงานเครื่องประดับ คือ หลักการเรื่องความแตกต่างและความกลมกลืน ความรู้สึกในเรื่องขอความกลมกลืนและแตกต่างเป็นสิ่งทีนักออกแบบควรนำมาใช้ โดยความกลมกลืน หมายถึงความกลมกลืนในภาพรวม ถึงแม้ส่วนย่อยจะมีความขัดกัน ทั้งจากลวดลาย พื้นผิว หรือเส้น หากพิจารณาในส่วนรวมทั้งหมดแล้ว ไม่เกิดความรู้สึกขัดแย้ง ก็ถือว่างานเครื่องประดับชิ้นนั้นบรรลุถึงองค์ประกอบศิลป์ (วิฒนะ จูฑะวิภาต, 2545 : 73-74)